

2. Макаренко А.С. Книга для батьків. Лекції про виховання дітей. К.: Радянська школа, 1972. 324 с.
3. Макаренко А.С. Методика виховної роботи. К.: Радянська школа, 1990. 366 с.

УДК 159.922(043.2)

БАРЧІ Б. В., АПАЦЬКА Я. Я.,
Мукачівський державний університет

ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Прагнення України до зближення з Європою та входження у Європейський союз неможливе без суттєвого покращення якості життя населення. Водночас, від якості життя залежить якість трудового потенціалу, а отже, й перспективи розвитку держави. Економічний розвиток будь-якої країни світу визначається досягнутим рівнем і якістю життя населення. Але можна констатувати, що сьогодні в практиці управління соціально-економічним розвитком України рівень і якість життя населення як стратегічна мета носить більш декларативний характер.

Однією із цілей суспільства і управлінської діяльності держави є підвищення якості життя населення. Термін «якість життя» з'явився, коли стало очевидно, що категорія «рівень життя» не відображає всебічний добробут населення [1]. Якість життя (ЯЖ) – це сумарна характеристика фізичного, психологічного, соціального, емоційного та матеріального благополуччя людини, основана на її суб'єктивному сприйнятті. Якість життя є невід'ємною від сутності людини та її поведінки категорією. При цьому і людина, і її уявлення за своєю суттю суб'єктивні, багатосторонні та неоднозначні. Уявлення «якості життя», не може достатньо повно та своєчасно розкрити в якійсь одній конкретній науковій дисципліні.

ЯЖ стосується передусім стану здоров'я, тому в даному випадку коректно застосовувати поняття «ЯЖ, пов'язана зі здоров'ям» (в англійській літературі «health-related quality of life»). Вважається, що це – рівень благополуччя і задоволення тими сторонами життя, на які впливають хвороба чи процес її лікування та/або нещасні випадки. ЯЖ хворої людини у сучасній медицині розглядається як інтегральна характеристика її стану, що складається з фізичної, психологічної та соціальної компонентів, кожна з яких у свою чергу включає цілий ряд складових, наприклад, фізична – симптоми захворювання, можливість виконання фізичної роботи, здатність до самообслуговування; психологічна – тривогу, депресію, ворожу поведінку; соціальна – соціальну підтримку, роботу, громадські зв'язки тощо [2].

Очевидно, ЯЖ може істотно впливати на фізичний стан, психологію, поведінку людини, емоційні реакції, а також змінювати її місце і роль у суспільному житті. Сучасні підходи до оцінки ЯЖ, віддають перевагу суб'єктивним характеристикам самого індивіда перед клінічними оцінками експертів. На думку більшості вчених, особиста оцінка пацієнтом свого стану

дає змогу точніше характеризувати ЯЖ. Інформація щодо психологічних чи емоційних проблем, які виникають у зв'язку з хворобою, як правило, залишається поза увагою. Разом із тим, інколи не завжди об'єктивне зменшення патологічних змін супроводжується покращенням самопочуття. Виникає замкнуте коло, що створює передумови для появи непорозуміння, а інколи зневіри у можливості отримання адекватної допомоги, відмови від допомоги. Безпосередня участь особистості в оцінці свого стану та активне його залучення до співпраці – це важливо, оскільки тільки суб'єкт може надати адекватну інформацію про ступінь задоволення аспектами свого життя. Оцінка ЯЖ важлива не лише для визначення стану пацієнта на даний момент.

Отже, показник ЯЖ, пов'язаної зі психологічним здоров'ям, узагальнено відбиває ступінь адаптації людини і можливість виконання звичних функцій, що відповідають її соціально-економічному статусу [3].

Актуальність проблеми оцінки життя населення підтверджується ініціативами різних міжнародних організацій, зокрема ООН, урядами провідних країн світу та експертною спільнотою. На сьогоднішній день проблема підвищення якості життя населення в Україні є невирішеною, особливо в умовах глибокої економічної, політичної кризи. І хоча Україна і орієнтується на європейський досвід управління, але в даному контексті цій проблемі не надається належної уваги, тому вона й досі залишається відкритою. На сьогоднішній день не існує єдиного підходу до визначення чітко виділених параметрів щодо оцінки життя населення [4].

До структури оцінювальної системи, що використовують для вивчення якості життя є: 1) загальна оцінка благополуччя або стану здоров'я; 2) психічне благополуччя; 3) соціальне благополуччя; 4) когнітивне благополуччя; 5) фізичне функціонування, зокрема, рухова активність; 6) захворюваність, скарги; 7) працездатність, повсякденна діяльність; 8) оцінювання ефективності лікування, догляду чи реабілітації, заходи з охорони здоров'я; 9) якість сну.

Проблема якості розглядається як ключова соціальна проблема, яка зачіпає всі сторони життя і набуває, дійсно, глобальний характер. Від глибини і послідовності її вирішення багато в чому залежить не тільки перспектива розвитку цивілізацій, суспільства, а й кожної людини в окремо. При цьому якість життя людей відіграє провідну роль у цьому процесі. Адже основною причиною появи і широкого поширення терміну «якість життя» у суспільствах з високим рівнем споживання була зміна механізму всього соціального розвитку. На місце суто економічних критеріїв прийшли критерії якості життя, а розвиток людського потенціалу стало метою і фактором економічного зростання.

Література

1. Ковтун Н. В. Міжнародний досвід оцінювання якості життя населення і можливості його використання в Україні / Н.В. Ковтун, І.П. Романюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. : Економіка. – 2013. – № 134. – С. 32-37.

2. Ноздріна Л. В. Якість життя населення в перехідній економіці України : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. економ. наук : спец. 08.01.01 «Економічна теорія» / Л.В. Ноздріна. – Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2001. – 24 с.

3. Узунов Ф. В. Оцінка рівня і якості життя населення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук : спец. 08.09.01 «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика». – Харків, 2004. – 20 с.

4. Felce D. Quality of life: its definition and measurement / D. Felce . - Res. Dev.Disabil. – 1995. V. 16 (1). P.51– 74.

УДК 159.923.5:331.548(043.2)

БАРЧІ Б. В., ДОБРА К. Ю.,
Мукачівський державний університет

РОЛЬ СПРЯМОВАНІСТІ ОСОБИСТОСТІ У ВИБОРІ ПРОФЕСІЇ

Особистість – складна цілісна структура, що включає в себе стійкі психологічні характеристики, які формуються під впливом соціальних факторів. Однією з головних складових є спрямованість особистості. Сьогодні питання про спрямованість особистості, її потреби, мотиви, інтереси ставиться на перше місце. Спрямованість особистості - це сукупність стійких мотивів, поглядів, переконань, потреб та устремлінь, орієнтувальних людину на певні поведінку і діяльність, досягнення щодо складних життєвих цілей.

Спрямованість особистості, як одна з центральних проблем, є предметом активного дослідження в психології. Існують різні точки зору щодо визначення спрямованості особистості. С.Л. Рубінштейн розглядав спрямованість як ієрархію потреб і інтересів, А.Н. Леонтьєв як особистісний смисл, В.Н. М'ясищев – як синтетичну і динамічну єдність суб'єкта, свідоме ставлення людини до середовища і до самої себе. Мельник О.В. розглядав цільовий компонент спрямованості особистості, у якій цілі займають центральне місце поряд із іншими компонентами спрямованості. Виявлені ним структура та функції цільового компонента спрямованості особистості дозволяють розглядати її як самостійний вид спрямованості особистості, що дає можливість діагностувати перспективи розвитку та саморозвитку особистості й здійснювати психокорекційну роботу [2].

Цікавою, на наш погляд, є позиція Реана А.А., який вказував, що спрямованість особистості – це соціально обумовлений вищий рівень особистості, що включає бажання, інтереси, схильності, прагнення, ідеали, переконання, світогляд [4].

Спрямованість завжди соціально обумовлена і формується в онтогенезі в процесі навчання і виховання, виступає як властивість особистості, що виявляється у світоглядній професійній спрямованості. Серед великої кількості життєвих рішень питання професійної спрямованості є найпершим і одночасно одним з найважливіших. Це перше, дуже важливе і самостійне рішення молоді потрібно приймати, опираючись не на свій власний досвід, який приходить з

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>